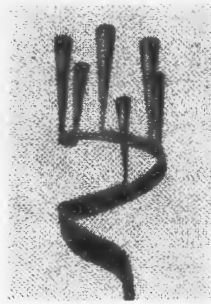

YAD VASHEM

דו"ר ת'

P L E C H T I G H E I D

*Op dinsdag 12 september 2006/19 Elloel 5766
om 14.00 uur*

*In het Protestant Christelijk Verzorgingshuis Sinnehiem
in Haulerwijk*

YAD VASHEM is een tekst die voorkomt in het bijbelboek Jesaja, hoofdstuk 56 vers 5 en betekent: "Ik zal u binnen Mijn muren een naam geven en een plaats".

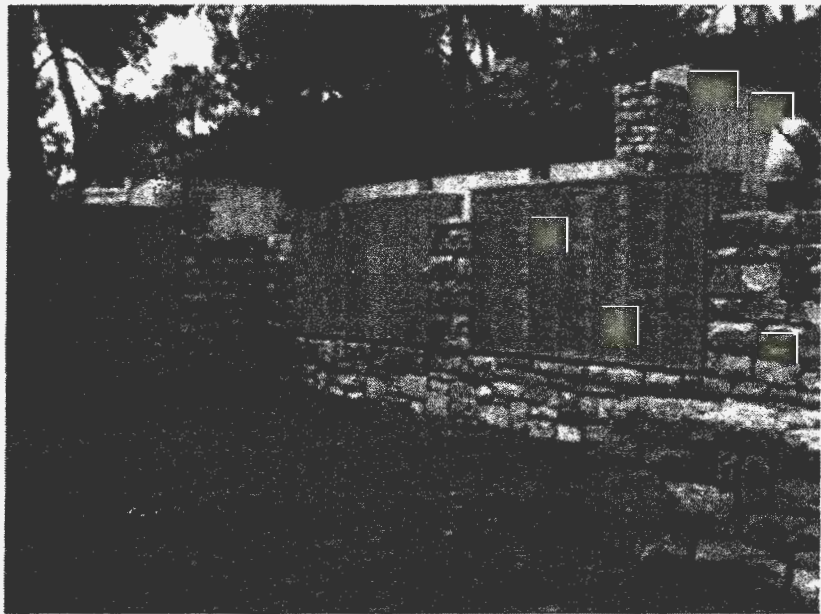
In 1953, vijf jaar na de stichting van de staat, is in het Israëlische parlement -de Knesset- een wet aangenomen die inhield dat een onafhankelijk werkend nationaal onderzoeksinstituut zou moeten worden opgericht. De taak die dit centrum kreeg toebedeeld hield in: de herinnering aan de Sjoa (Holocaust) levend te houden, de slachtoffers van die ramp te herdenken en bovendien de gehele catastrofe te documenteren en archiveren. Het daartoe ingerichte archief bevat inmiddels meer dan 50 miljoen documenten. Inmiddels is het instituut uitgebreid met een internationaal centrum waarin cursussen worden georganiseerd over alle aspecten van de Sjoa, een kinderpaviljoen, een historisch museum en een museum voor aan de Sjoa gerelateerde kunst. Centraal bij Yad Vashem staat de wil om de geaccumuleerde kennis voor iedere geïnteresseerde toegankelijk te maken en de mensheid in het algemeen en de jeugd in het bijzonder, op de hoogte te brengen van de details van deze grote ramp, met het oogmerk duidelijk te maken dat een dergelijk onheil het mensdom nooit meer zou mogen overkomen. Het educatieve element is dan ook een van de belangrijkste pijlers van YAD VASHEM.

Een van de belangrijkste taken van YAD VASHEM is het eren van niet-joden die in de periode 1939-1945 uit humanitaire overwegingen belangeloos en dikwijls met gevaar voor eigen leven, joden hebben gered. Hen wordt tijdens een indrukwekkende ceremonie de titel **RECHTVAARDIGE ONDER DE VOLKEREN** verleend, de hoogste onderscheiding die het joodse volk kent. In totaal is deze eretitel aan ruim 11.000 mensen verleend, waaronder aan ongeveer 4.300 in ons land.

De geëerden ontvangen een certificaat en een medaille. Dit ereteken is speciaal voor YAD VASHEM ontworpen en geeft op symbolische wijze de woorden uit de Talmoed weer:

"Diegene die een mensenleven redt, heeft de gehele mensheid gered".

De medaille toont twee handen die uit het niets lijken voort te komen en een levenslijn van prikkeldraad vasthouden. Deze lijn, die de aarde omspant en waaraan deze haar kracht ontleent, symboliseert het gegeven dat de daden van de Rechtvaardigen zowel het voortbestaan van de wereld als ook ons geloof in de mensheid waarborgen.

De eremuur in de Tuin der Rechtvaardigen onder de Volkeren bij Yad Vashem, Jerusalem

Ambassade van Israël
Buitenhof 47, 2513 AH Den Haag
Telefoon: 070 -3760500 -Fax: 070 -3760555
Email: info@hague.mfa.gov.il - Internet: <http://thehague.mfa.gov.il>

Yad Vashem, Righteous Among the Nations Department
P.O. Box 3477, Jerusalem 91034
Telefoon: 00-972-2-6443400 / Fax: 00-972-2-6443443
Email: righteous.nations@yadvashem.org.il - Internet: <http://www.yadvashem.org.il>

YAD VASHEM

***"Ik geef ze een eeuwige naam,
die niet uitgeroeid zal worden"
(Jesaja 56:5)***

***Vandaag worden geëerd als
"Rechtvaardigen onder de Volkeren"***

Mevrouw Grietje Monsma – Bouma.

En postuum:

De heer Douwe Monsma.

***die tijdens de Tweede Wereldoorlog
het leven van joodse medeburgers hebben gered.***

PROGRAMMA

Welkomstwoord,

door Lies Caransa, vrijwillig medewerker van de Israëlische Ambassade.

Toespraak,

*door Burgemeester Drs H. Oosterman,
van de gemeente Ooststellingwerf*

Inleiding van de Yad Vashem onderscheiding,

*door de heer Joop Levy,
afgevaardigde van de Iraëlische Ambassade.*

***Voorlezen van het verhaal op grond waarvan de onderscheiding
is toegekend.***

Uitreiking van medaille en certificaat,

door de heer Joop Levy.

Sprekers n.a.v. het voorafgaande.

Muzikaal intermezzo,

Met medewerking van de Christelijk Gemengde Zangvereniging

Sluiting.

***Na afloop van de plechtigheid bent u van harte welkom op een receptie u aangeboden
door het Protestants Christelijk Verzorgingshuis Sinnehiem***

Organisatie en presentatie: Lies Caransa

Geëerd worden mevrouw Grietje Monsma-Bouma en postuum de heer Douwe Monsma

Louis van Kollem geboren in 1931 te Bussum was 12 jaar oud toen zijn ouders besloten hem te laten onderduiken. De familienaam Van Kollem werd veranderd in Stargardt. Onder die naam is Loek en later ook zijn ouders van het ene naar het andere schuiladres in Friesland gegaan, steeds met behulp van de ondergrondse beweging.

In het voorjaar van 1943 werd voor de kleine Loek een onderduikplaats gevonden bij de familie Monsma in Haulerwijk. Dat was niet ver verwijderd van het adres waar de ouders van Loek waren ondergedoken.

De boerderij, Hoeve Ruim Zicht, waar de familie woonde lag tamelijk afgelegen en was over de gewone weg moeilijk te bereiken.

Het gezin Monsma bestond uit vader Douwe, moeder Grietje, drie dochters en een zoon.

Ze waren zich volkomen bewust, dat ze door de beslissing Loek in huis te nemen, een enorm risico liepen. Het was hen bekend dat in geval van verraad, hun leven en dat van hun kinderen gevaar zou lopen. Ook hun boerderij zou worden platgebrand Toch besloten ze uit menslievendheid en uit weerzin tegen het onrecht dat de Joden werd aangedaan, de jongen in huis te nemen.

Het was met name zo gevaarlijk omdat er verschillende knechten op de boerderij werkten, en omdat er veel mensen illegaal melk kwamen halen.

Het verhaal werd rondverteld dat er een logé uit het gebombardeerde Rotterdam een tijdje zou komen logeren.

Grietje Monsma is Loek op de fiets toen zelf opgaan halen in een dorpje zo'n 45 km verderop

In het begin mocht Loek de boerderij van de familie Monsma niet verlaten, wel mocht hij zijn ouders bezoeken in de aangrenzende boerderij van de familie Westerhof.

Zij namen allerlei maatregelen voor het geval er door de Duitsers een overval zou plaatsvinden. Er werd een schuilplaats gemaakt in de deel onder het hooivak, afgedekt met een houten plank en balen hooi Alles werd in de nacht voorbereid want ook hun eigen kinderen mochten hier niets van weten. Meerdere malen werd het schuilen geoefend, zodat dit in geval van nood geruisloos zou verlopen. Omdat er ook geen warm onbeslagen bed mocht worden gevonden, sliepen de zoon Jan en Loek samen in een bed.

Loek voelde zich op de boerderij onmiddellijk thuis, vier kinderen om mee te spelen en altijd wat te doen als de kinderen naar school waren. Zoon Jan iets jonger dan Loek was gelijk goeie maatjes met zijn nieuwe vriendje. Ze gedroegen zich als broertjes.

In januari 1944 hebben Grietje en Douwe, Loek onder zijn nieuwe naam op school laten inschrijven.

Toch waren ze steeds bedacht op onraad en toen op een nacht de hond begon te blaffen, wisten ze dat er een razzia op komst was.

Loek werd onmiddellijk verstoep in zijn schuilplaats in de deel en toen de Monsma's na lang dralen uiteindelijk de deur openden stormden er wel 20 kerels naar binnen. De hele boerderij werd grondig doorzocht, maar tot hun teleurstelling vonden ze slechts vier doodsbanige Friese kinderen en werd Loek niet gevonden.

Uit veiligheidsoverweging was het toen wel noodzakelijk dat hij naar een ander onderduikadres werd gebracht. Grietje Monsma heeft die taak zelf op zich genomen en Loek naar een andere boerderij gebracht.

Na de bevrijding is Loek, op verzoek van zijn ouders, nog een tijdje bij de familie Monsma in huis geweest. Hierdoor konden zijn ouders hun nieuwe leven in Bussum weer gaan opbouwen.

Dit mede dankzij de fantastische moed van de hele familie Monsma.

Loek van Kollem is in 1985 overleden, maar zijn zonen Berry en Donald van Kollem hebben de Yad Vashem onderscheiding voor deze dappere menslievende Grietje en Douwe Monsma aangevraagd.

De onderscheiding wordt in ontvangst genomen door mevrouw Grietje Monsma die op 14 oktober 98 jaar hoopt te worden.

Louis van Kollem

Het 25 jarig huwelijksfeest van Grietje en Douwe Monsma

DE ONBEKENDE ONDERDUIK-ouders

Nooit mogen wij de onderduik-ouders vergeten, hele gezinnen soms, die om verschillende redenen anoniem zijn gebleven.

De onderduik-ouders die gepakt werden en naar concentratiekampen werden gestuurd.

Onderduik-ouders, die door ernstige trauma's uit de bezettingstijd niet in staat zijn zich met ons in verbinding te stellen.

Zelfs zijn er onderduik-ouders die nooit de echte naam hebben geweten van hun onderduikers en omgekeerd, onderduikers die de namen van hun onderduik-ouders zo grondig wisten te vergeten dat ze naderhand niet meer in staat waren om hun onderduikplaats terug te vinden.

Dat mag echter niet verhinderen door te gaan met het opsporen van deze "Rechtvaardigen onder de Volkeren" en hen uit de anonimiteit te halen.

WIJ WILLEN HEN NOOIT VERGETEN!

Kort geleden werd ons medegedeeld door Yad Vashem, dat men bezig is een gedenkteken op te richten voor al deze onbekende onderduik-ouders.

geschreven door Zelda

לכל איש יש שם

לכל איש יש שם
שנתן לו אלהים
ונתנו לו אביו ואמו
לכל איש יש שם
שנתנו לו קומתו ואפן חיובו
ונתן לו האריג
לכל איש יש שם
שנתנו לו ההרים
ונתנו לו פתליו
לכל איש יש שם
שנתנו לו המזלות
ונתנו לו שכניו
לכל איש יש שם
שנתנו לו חטאיו
ונתנה לו כמיהתו
לכל איש יש שם
שנתנו לו שונאיו
ונתנה לו אהבתו
לכל איש יש שם
שנתנו לו חגיו
ונתנה לו מלאכתו
לכל איש יש שם
שנתנו לו תקופות השנה
ונתן לו עורונו
לכל איש יש שם
שנתן לו הים
ונתן לו
מותו

IEDER MENS HEEFT EEN NAAM

Ieder mens heeft een naam,
gekregen van God
en ontvangen van ouders.
Ieder mens heeft een naam
als weerspiegeling van lichaam en geest.
Ieder mens heeft een naam
als geschenk van de bergen en als
afspiegeling van de menselijke
beperkingen.
Ieder mens heeft een naam,
gekregen van de hemellichamen
en van de medemens.
Ieder mens heeft een naam,
bepaald door zonden
en verlangens.
Ieder mens heeft een naam,
beïnvloed door vijandschap
en liefde.
Ieder mens heeft een naam
met de glans van de hoogtijdagen
en als getuigenis van het kunnen.
Ieder mens heeft een naam
die zowel de seizoenen
als de menselijke blindheid symboliseert.
Ieder mens heeft een naam
waarin het eeuwige ruisen van de zee is
te horen, en de dood.

Lieve Mem , mijnheer Levi, mevrouw Caransa, familie van Kollem, burgemeester Oosterman , familie Monsma , vrienden en bekenden

(Geachte aanwezigen,)

Het is mij een grote eer, hier iets te mogen vertellen over ons leven in de oorlog samen met Loek.

Stel je voor: Een boerderij die een eind van de weg in het land staat. Er loopt een brede vaart voorlangs. Je kunt met een bootje worden overgehaald, maar dan moet je wel hard roepen. Je was wel wat op jezelf aangewezen. Daar woonden wij: mijn ouders, mijn 3 zussen Sjieuwke, Edom, Annie en ik. En ook een meid en een lytsfeit (kleine knecht). Door de week kwamen in de oorlog heel wat mensen langs om melk. Dat klinkt nu heel gewoon, maar de boer was verplicht om de melk naar de melkfabriek te sturen, dus aan de bezetter te leveren. Wat er bij ons gebeurde was dus illegaal.

Omdat er zoveel mensen bij ons over de vloer kwamen was niemand van ons verwonderd over de aanwezigheid van Loek. Mijn moeder had hem bij haar achter op de fiets uit Kootstertille gehaald, een heel eind en zeker niet zonder gevaar.

Waar hij wegkwam of zo, daar werd verder niet naar gevraagd, hij was er gewoon en hoorde erbij.

Voor mij betekende het veel meer, want ik heb geen broer en dat werd Loek nu wel. Wij speelden samen, wij sliepen samen in één bed. En we hadden met een groepje jongens een club, met een hut in het bos. In die hut kwamen we samen, om te bedenken wat we zouden gaan doen. Mogelijkheden genoeg, we konden vissen of eieren zoeken, of met de lorries spelen waarmee land ontgonnen werd. Dat mocht niet, maar daarom was het alleen maar spannender. Dat is zo ongeveer het leven dat wij hadden. We haalden natuurlijk ook wel kwajongensstreken uit.

En vergeet niet dat we ook moesten helpen op de boerderij.

Varkensvoer maken door oude aardappels te koken, aardappelen schillen voor het huishouden, turf en water binnenhalen, koeien uit de wei halen en melken. Zo waren wij mede verantwoordelijk voor het

samenleven.

Onder deze klusjes door vertelde Loek mij dingen over zijn leven, en dat de Duitsers zijn ouders en hem graag te pakken wilden krijgen. Loek was dus vluchteling en zich er wel bewust van dat hij ondergedoken was. Zo was er bij ons een schuilplaats waar hij als er onraad was, snel in moest en hij heel stil moest blijven zitten. Gelukkig was er niet veel onraad en hoefde de schuilplaats niet veel gebruikt te worden.

Toen kwam de hongerwinter. Er kwamen ook in onze omgeving veel kinderen uit de grote steden, dat werden evacue's genoemd. Die gingen ook bij ons naar school. Dat was een kans om ook Loek naar school te laten gaan. Hij was dan overdag niet meer alleen en hoefde zich niet meer zo te vervelen. Loek heeft ongeveer een halfjaar bij ons naar school gegaan.

Dit eindigde in de nacht dat er wel onraad was, een overval. Wel twintig of meer mannen van de bezetter kwamen door het land en langs het pad op de boerderij af.

Wij hadden een oude hond Nellie, die heeft die nacht zo hard geblaft, mijn vader zei later dat hij de hond nog nooit eerder zo hard had horen blaffen. Door het blaffen werden we wakker en kon mijn moeder Loek op tijd in de schuilplaats brengen.

Mijn vader rekte de tijd doordat hij zogenaamd eerst de lantaarn moest aansteken en de lucifers niet kon vinden. Dit heeft zolang geduurd tot mijn moeder weer terug kwam, toen deed hij de deur open en stormden de bezetters naar binnen. Ze vlogen direct naar mijn bed, en ze zeiden, "maar ien jonkje".

Ze hadden dus duidelijk twee verwacht te vinden. Ze hebben alles doorzocht en ze hielden mijn ouders onder schot. Wij waren natuurlijk allemaal erg bang, maar toen ze niks vonden zijn ze toch weer vertrokken. En Loek was ook weg! Hij kwam niet meer terug, hij was naar een ander adres gebracht.

Daar was ik erg boos over en ik wilde hem gaan zoeken, want ik had hem een dag later zien lopen in het land, maar mijn vader zei "waar ga jij heen?"

“ Ik ga naar Loek die is daar in het land”. Maar ik mocht niet, Heit zei dat Loek daar niet was, maar ik wist wel beter, ik had hem zelf gezien. Ik heb Loek heel erg gemist, want hij was mijn broer die werd afgepakt.

Direct na de bevrijding is Loek nog weer een poosje bij ons geweest omdat hun huis nog moest worden opgeknapt.

En ik weet het niet meer zo goed maar ik denk dat we toen met onze club ook alle spellen afgemaakt hebben die we nog moesten spelen. Toen was het ook anders, want we hielden contact. En de familie van Kollem kwam nog regelmatig over als er een bruiloft was of zomaar een keer. En nu hebben we weer meer contact via Berry, daar zijn we erg dankbaar voor. Want ook ik ben er van overtuigd dat zo'n oorlog nooit meer mag gebeuren. Vandaar ook dit verhaal . Het is slechts één van de velen, daar ben ik me van bewust. Ik dank u wel voor uw aandacht.

LEZING GEHOUDEN DOOR JAN MONSMA TIJDENS DE UITREIKING VAN DE YAD VASHEM AAN ZIJN MOEDER GRIETJE MONSMA - BOUMA EN POSTHUUM AAN ZIJN VADER DOUWE MONSMA, OP DINSDAG 12 SEPTEMBER 2006.

אף פעם לשכוח
(Af-pa'am Lisjkoach)
Nooit Mear Ferjitte
Nooit Meer Vergeten

Datum 12 september 2006
Betreft Toespraak uitreiking Yad Vashem onderscheiding mevrouw Monsma

Inleiding

Lieve mevrouw Monsma, familie Monsma, familie, vrienden, afgevaardigden van de Ambassade van Israël, burgemeester van Oosterwolde, ik ben enorm dankbaar en trots dat wij hier vandaag mogen staan. Het is gelukt. Vandaag, krijgt u mevrouw Monsma en postuum uw echtgenoot de Yad Vashem onderscheiding uitgereikt. U verdient deze onderscheiding voor alles wat u beiden in de Tweede Wereld Oorlog heeft gedaan voor Joodse medeburgers en in het bijzonder voor onze vader, Loek van Kollem. Mede door uw menselijk en heldhaftig handelen, sta ik hier vandaag voor u samen met mijn moeder, broer en zijn drie kinderen. Onze dank hiervoor zal eeuwig voortduren en hopelijk een voorbeeld zijn voor ons eigen handelen.

De aanvraag van de Yad Vashem onderscheiding

In 1985, overleed volledig onverwacht onze vader aan de gevolgen van een hartstilstand op 54^e jarige leeftijd. Mijn broer en ik waren toen 26 en 23 jaar oud. Van het ene op het andere moment verandert je leven en ben je bezig de begrafenis te regelen van vader, de man waarvan je zielsveel hield.

Vandaag, zoals ik hier voor u sta, kan ik niet begrijpen dat wij toen vergeten zijn u en uw familie te informeren over het overlijden van Loek, het kind van 12 jaar oud dat u tijdens bezetting als zoon heeft opgenomen in uw eigen gezin.

Na zijn overlijden is het contact tussen onze beide families meer dan 20 jaar vervaagd. Wat was onze band met u en Friesland? Hoe moesten wij omgaan met het verleden en een belangrijk deel van onze familiegeschiedenis? Bij toeval werden wij in 2004 geconfronteerd met een Yad Vashem onderscheiding voor de familie Veenstra uit Wijnjeterp (tegenwoordig Wijnjewoude) waar onze grootouders in het begin van de oorlog enige tijd zijn ondergedoken geweest. Vanaf dat moment werd het ons duidelijk dat wij een band hadden doorsneden die nooit verbroken had mogen worden.

We zijn ons toen gaan afvragen waarom vader en onze grootouders nooit zelf een Yad Vashem onderscheiding voor u hebben aangevraagd. Wisten zij niet van het bestaan van deze onderscheiding? Konden zij de confrontatie met het verleden nog steeds niet aan? Hadden zij hierover ooit met u gesproken?

Een antwoord op deze vragen zal altijd uitblijven. Wel kunnen we iets begrijpen van hun gedachtegang als we lezen wat Ed van Thijn, de oud politicus en burgemeester van Amsterdam schrijft in zijn boekje 18 en als wij zijn speech bestuderen uit 1992 tijdens het Congres voor het Ondergedoken Kind. Van Thijn, die net voor de oorlog nog hand-in-hand met onze vader naar school in Bussum liep, heeft tweemaal in Westerbork en op 18 verschillende onderduikadressen gezeten. Hij schrijft onder andere:

"Ik realiseer me dat mijn probleem, mijn gêne om over persoonlijke ervaringen te praten nu juist ons aller probleem is (...) en een verklaring van het feit dat pas nu, bijna vijftig jaar later, het ondergedoken kind uit zijn schuilplaats vandaan komt en plotseling alle aandacht krijgt.

Wij mochten van geluk spreken en daarom spraken wij tot nu toe niet of nauwelijks. (...). Met wie hadden wij eigenlijk moeten spreken? Wie stond er open voor ons verhaal dat ons leren, onze existentie totaal beheerste, maar dat wij – althans de meesten van ons – wanhopig wilden of moesten proberen te verdringen (...). De naoorlogse samenleving was absoluut niet bij machte om het probleem van de oorlogslachtoffers (...) met enig begrip te behandelen.

Vrouwens met wie hadden de onderduikkinderen kunnen spreken? Met de eigen ouders lukte dat zelden, hoe vreemd dat thans mogen klinken. Je generatiegenoten? (...) Wij hadden geen generatiegenoten. We leefden in totaal verschillende werelden, hoe communicatief we ook waren (...). En wat moesten ze met je verhaal? Als je al eens (...) iets over je persoonlijke geschiedenis vertelde viel er een diepe stilte, alsof je in een onbegrijpelijk dialect gesproken had. Merkwaardig genoeg had ik soortgelijke ervaring met mijn Joodse vriendjes en vriendinnetjes. Nooit kwamen onze ervaringen ter sprake.

Ed van Thijn eindigt dan met de vraag:

Je eigen kinderen dan? Ik heb daar de grootst mogelijke moeite mee gehad. Hoe vertel je het je kinderen, en wanneer, op welke leeftijd? En wat vertel je ze dan?"

Ook bij óns thuis werd weinig gepraat. We hebben geen Joodse opvoeding genoten, maar toch was er iets waarvan we wisten dat het belangrijk was. Voor ons was het altijd een feest als we naar Friesland gingen om de familie Monsma te bezoeken. Pa nam ons dan mee naar de deel en de angstige plek waar hij tijdens een razzia verstoppt had gezeten. Hij vertelde ons in Oudega (in West Friesland) hoe de kogels in het bootje waren ingeslagen toen hij samen met zijn ouders probeerden te vluchten over het water tijdens een overval. Of hij vertelde hoe hij samen met zijn vader na 3 uur lopen, een zware biels weer had terugbracht naar de boerderij waar zij die gestolen hadden, uit angst om verraden te worden. Tegenwoordig vraag ik me vaak af welke angstige verhalen en ervaringen onbesproken bleven om ons, kinderen die ouder waren dan hijzelf in de oorlog, in te bescherming te nemen.

Uit het verhaal van Ed van Thijn blijkt dat de meeste onderduikkinderen hun bewustzijn gedurende langere tijd hebben weggestopt. Toen er meer over gepraat werd, waren onze vader en grootouders al overleden. Wij, mijn moeder, broer en ikzelf treden nu in hun plaats en wij hebben de Yad Vashem onderscheiding met al onze overtuiging aangevraagd.

Eerbetoon

Lieve mevrouw Monsma, kinderen en kleinkinderen. Wat u en uw echtgenoot hebben gedaan is ongelofelijk dapper en bijzonder geweest. Op een moment dat het merendeel van de Nederlandse bevolking en de regering de andere kant op keek, heeft u vanuit humanitaire gronden en persoonlijke overtuiging de helpende hand uitgestoken. Dit heeft u gedaan met gevaar voor uw eigen leven, dat van uw kinderen en de werknemers op de boerderij. Het was een extreem gevaarlijke periode en niemand was te vertrouwen. Er werden Joodse burgers verraden omdat daar een vergoeding van Fl 7,50 tegenover stond.

Aan iedereen die hier vandaag aanwezig is, zou ik willen vragen: Wat zou u hebben gedaan? Zou u uw gezin in gevaar hebben gebracht? Zou u dat jongentje met donker haar en een joods uiterlijk onderdak hebben gegeven? Zelf kan ik deze vragen maar amper beantwoorden.

Mevrouw Monsma, u deed het en u zorgde ervoor dat mijn vader zich gelukkig voelde in een moeilijke periode en dicht bij zijn eigen ouders kon zijn. U nam hem op als een eigen kind en gaf hem liefde en vertrouwen. U beschermde hem tegen al het kwaad.

Dankbaarheid

Een bekend Joods gezegde luidt: Wie een kind redt, redt een volk.
Zoals u ziet, is ons gezin hier vandaag ruim aanwezig om u te eren en te danken.

Wij willen niet vergeten het verzet, de ondergrondse, de andere onderduikfamilies zoals de familie Westerhof en Veenstra (hier beide aanwezig), de familie Mercus en de Groot, oom Herman en zijn gezin en de hond Nelly die als eerste waarschuwde dat er een razzia op komst was, te danken voor hetgeen zij gedaan hebben voor onze familie. Verder willen wij een ieder die ons geholpen heeft bij het verkrijgen van de Yad Vashem onderscheiding oprecht danken voor hun inzet en betrokkenheid.

Wij willen u, Mevrouw Monsma, uw echtgenoot en familie eeuwig dankbaar zijn.
De tijd is gekomen om deze dankbaarheid te uiten en uit te spreken.
De Yad Vashem onderscheiding is hiervan een bewijs.
Toen ik u vorig jaar vroeg of u akkoord ging met het aanvragen van de onderscheiding
zei u in het Fries:

In het Fries

*“Y'n underskieding?
Dot is toch em te grutte ear joar my?
(H)Wer ba ik dot aor fjirtsjinne?”*

Of te wel,

Vertaling in het Nederlands

*“Een onderscheiding?
Dat is toch veel te veel eer voor mij?
Waar heb ik dat dan aan verdiend?”*

Dat kenmerkt u. Die uitspraak bent u ten voeten uit.

Trots, bescheiden, oprecht, goed en warm.
U bent een hele zeer bijzondere vrouw.

Wij zullen.....

*Nooit Meer Vergeten
Nooit Mear Ferjitte
Af-pa'am Lisjkoach
אך פעם לשכוח*

Dank u wel,

*Marietje van Kollem-Brons &
Donald van Kollem, Floor, Kiki & Diederik &
Berry van Kollem*

Haulerwijk, 12 september 2006

LEZING GEHOUDEN DOOR DONALD VAN KOLLEM BIJ DE UITREIKING
VAN DE YAD VASHEM AAN GRIETJE MONSMA - BOUMA ENFOSTHUUM
AAN DOUWE MONSMA OP 12 SEPTEMBER 2006 TE HAULERWIJK.